

Handläggare
Linnea Kleiner
Telefon: 0850820474

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2022-08-25

Remiss av betänkandet god tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2022/877

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Den 7 juli 2022 skickade kommunstyrelsen betänkandet *God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40)* på remiss till Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd. Kommunstyrelsen ombad stadsdelsnämnden att yttra sig om remissen senast den 13 september 2022.

Sveriges regering beslutade den 20 maj 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att genomföra en översyn av vissa frågor enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, förkortad LPT, samt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, förkortad LRV.

Syftet med översynen är att ytterligare stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och säkerheten i vården för de personer som tvångsvårdas med stöd av LPT och LRV.

Förvaltningen instämmer i utredarnas uppfattning att om betänkandets förslag skulle genomföras skulle det förbättra villkoren för tvångsvårdade patienter i flera olika aspekter.

Förvaltningen kan konstatera att en god samverkan mellan kommun och region är mycket viktig för att säkerställa den enskildes samlade behov och för att säkerställa en god kvalitet.

Vidare ställer sig förvaltningen positiv till att reglera tvångsvårdslagstiftningen med innebörden att barn inte ska placeras tillsammans med vuxna samt att vuxna ska ha rätt till dagliga

aktiviteter på vårdinrättningen och ha rätt att vistas utomhus minst en timme varje dag.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Den 7 juli 2022 skickade kommunstyrelsen betänkandet *God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40)* på remiss till Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd. Betänkandet har även skickats på remiss till stadsledningskontoret, socialnämnden, Skärholmens stadsdelsnämnd samt Östermalms stadsdelsnämnd.

Kommunstyrelsen bad stadsdelsnämnden att yttra sig om remissen senast den 13 september 2022. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning begärde anstånd med svarstid den 11 juli 2022 som avsågs den 17 juli 2022.

Ärendet

Sveriges regering beslutade den 20 maj 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att genomföra en översyn av vissa frågor enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) samt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV).

Utredarna skulle även analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverket.

Syftet med översynen är att ytterligare stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och säkerheten i vården för de personer som tvångsvårdas med stöd av LPT och LRV.

Utredarnas uppdrag har omfattat frågor gällande:

- Barnets bästa vid placering av barn som tvångsvårdas
- Möjlighet till oberoende prövning av beslut om tvångsåtgärder
- Rätt till daglig utevistelse och daglig aktivitet
- Säkerhet på vårdinrättningar genom ökad kontroll vid inpassering och av försändelser
- Utveckling av befintliga register för effektivare tillsyn och uppföljning

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning Social omsorg barn och unga i samverkan med avdelning Social omsorg vuxen och Administrativa avdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Tvångsvården och det kommunala uppdraget

Socialtjänstlagen

Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.

Socialtjänsten ska bistå individer som har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning att hitta rätt form av stöd och omsorg. SoL ger inte kommuner någon rätt att använda tvång, vilket istället regleras i andra lagstiftningar såsom lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Samverkan mellan kommun och region

Den 1 januari 2018 trädde lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i kraft. Syftet med lagen är bland annat att främja en god vård och en socialtjänst av god kvalitet för enskilda.

Mot bakgrund av lagen har kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm sedan 2020 en överenskommelse kring samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård. Överenskommelsen syftar till att utskrivningsprocessen ska upplevas trygg och samordnad och att de involverade aktörerna ska samverka effektivt och patientsäkert utifrån den enskildes behov¹.

Behov av insatser från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården

Enligt 2 kap. 7 § SoL ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en individuell plan, en så kallad SIP (samordnad individuell plan), när en enskild har behov av insatser från både socialtjänsten och från hälso- och sjukvården.

Syftet med SIP är att identifiera vilka behov den enskilde har av samordnade insatser mellan verksamheter och över huvudmannagränser.

Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål och ska, när det är möjligt, upprättas tillsammans med den enskilde.

¹ Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Stockholms län, Region Stockholm, HSN 2019-1416.

Förvaltningen kan konstatera att en god samverkan mellan kommun och region är mycket viktig för att säkerställa den enskildes samlade behov och för att säkerställa en god kvalitet.

Samverkan är även viktig i ett förebyggande syfte för att identifiera barn i utsatta situationer eller individer som kan vara i behov av vård enligt LVM.

Utredningens förslag

Utredningen lämnar flera förslag:

- Barn får inte tvångsvårdas tillsammans med vuxna
- Beslut om tvångsåtgärder för att upprätthålla ordning eller säkerhet ska kunna överklagas
- Prövning av beslut om behandling utan samtycke – två alternativ
- Rättsläget när det gäller tvång vid behandling utan samtycke behöver tydliggöras
- Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ska utreda klagomål även på överklagbara beslut
- Patienter ska informeras om möjligheterna att få ett beslut om en tvångsåtgärd prövat av en oberoende instans
- En patient som vårdas enligt LPT eller LRV har rätt till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen och att vistas utomhus minst en timme varje dag
- Endast patienter som anges i 1 § andra stycket LRV får placeras på LRV-inrättningar
- Allmän inpasseringskontroll möjliggörs på alla LRV-inrättningar
- Allmän försändelsekontroll möjliggörs på alla LRV-inrättningar
- Utvidgad anmälningsskyldighet till IVO:s säkerhetsregister

Förvaltningen instämmer i utredarnas uppfattning att om betänkandets förslag skulle genomföras skulle det förbättra villkoren för tvångsvårdade patienter i flera olika aspekter.

Barn får inte tvångsvårdas tillsammans med vuxna

Förvaltningen konstaterar, i enlighet med utredningen, att vid så pass ingripande åtgärder som att vårda någon mot dennes vilja ställs särskilda krav. Barn som vårdas under tvång befinner sig i en särskilt utsatt situation och det är viktigt att vården är anpassad för varje enskilt barn.

Förvaltningen ställer sig därför positiv till att reglera tvångsvårdslagstiftningen med innebörden att barn inte ska placeras tillsammans med vuxna.

Utredningen lämnar även förslag på en undantagsprincip där barn kan placeras med vuxna om det bedöms vara till barnets bästa. Förvaltningen anser att grundprincipen bör vara att barn vårdas på avdelningar avsedda för barn där det finns personal med särskild kompetens inriktad mot barn. Därför menar förvaltningen att det ska vara väl utrett och dokumenterat varför en placering av ett barn i undantagsfall skett tillsammans med en vuxen individ.

Förvaltningen ställer sig således positiv till att utredningen ställer särskilda dokumentationskrav om en vårdgivare väljer att placera barn tillsammans med vuxna för att säkerställa att det är till det enskilda barnets bästa.

Informationsskyldighet om prövning av en oberoende instans

I betänkandet fastslår utredarna även att vårdgivarens skyldighet att informera om patienters möjlighet att få beslut om tvångsåtgärder prövade bör skärpas genom skyldigheten att upplysa om:

- Möjligheten att få en ny medicinsk bedömning
- Välja behandlingsalternativ
- Vända sig till vårdgivaren och till en patientnämnd med klagomål
- Anmäla klagomål till IVO

Utredningen föreslår även att chefsöverläkare, så snart patientens tillstånd tillåter det, ska se till att patienten erbjuds ett uppföljningssamtal.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget och menar att det kommer att bidra till en ökad rättssäkerhet för berörda patienter och klienter. Vidare ser förvaltningen att förslaget kan bidra till en ökad möjlighet att ge aktuella klienter det stöd och den hjälp som de behöver om klienterna har en ökad delaktighet i sina insatser och är välinformerade om sina rättigheter.

Daglig utomhusvistelse

Utredningen föreslår även att patienter som vårdas enligt LPT eller LRV ska ha rätt till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen och ha rätt att vistas utomhus minst en timme varje dag.

I dagsläget har barn rätt till dagliga aktiviteter och att vistas utomhus, något som främjar både det psykiska och fysiska välbefinnandet. Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag att även vuxna bör ges samma rättigheter.

Samsjuklighetsutredningen och betänkandet av god tvångsvård

Samsjuklighetsutredningen, en utredning gällande samordnade insatser kring samsjuklighet i form av missbruk och psykiatrisk

diagnos, lämnar sitt förslag ett drygt halvår senare än utredningen om *God tvångsvård*.

Utredningen menar att om *Samsjuklighetsutredningens* förslag skulle innebära en gemensam lagstiftning för personer som i dag vårdas med stöd av LVM och personer som vårdas med stöd av LPT, kan det eventuellt få konsekvenser för genomförandet av vissa av de förslag som utredningen lämnar.

Förvaltningen instämmer med utredningen att regeringen bör överväga ett samordnat beredningsarbete av de två betänkandena så att ett samlat förslag kan lämnas till riksdagen.

Jämställdhetsanalys

Utredningen fastställer att flickor som placeras med vuxna män på vårdavdelningar beskriver att de upplever både utsatthet och otrygghet. Förvaltningen ställer sig positiv till att barn inte ska placeras med vuxna eftersom det kan förhindra att sådana situationer uppstår.

Vidare konstaterar utredningen att flickor och kvinnor med erfarenhet av våld och sexuella övergrepp har vittnat om att fastspännings- eller fasthållningssituationer upplevts som mycket traumatisk. Förvaltningen ser, likt utredningen, positivt på att införa en möjlighet att överklaga fasthållning och avskiljning till allmän förvaltningsdomstol eftersom det stärker rättssäkerheten och kan genom praxis bidra till en minskad användning av dessa tvångsåtgärder.

Förvaltningen instämmer även i utredningens argumentation att ett införande av allmän inpasserings- och försändelsekontroll kommer att bidra till tryggare och säkrare vårdmiljöer för såväl kvinnor som män eftersom förekomsten av otillåten egendom som vassa föremål och narkotika kommer att minska.

Barnrättsperspektiv

När hälso- och sjukvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas enligt 1 kap. 8 § patientlagen (2014:821). Bedömningen ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet och ska, beroende på barnets ålder och mognad, utgå från underlag från vårdnadshavare och det som barnet själv ger uttryck för.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag att stärka barnets rättigheter i tvångsvårdslagstiftningen genom att bland annat undvika att placera barn tillsammans med vuxna. Det är centralt att se till varje barns bästa och anpassa vården till den enskildes situation för att säkra en god vård.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Jone Källsäter
Tf. avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remissbrev: Remiss av Betänkandet God tvångsvård trygghet, säkerhet och rätts-säkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40)
2. Remissunderlag: Bilaga 1 - God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2022-08-15
Jone Källsäter, Tf. avdelningschef	2022-08-15